

Q&A

#ZaockujemSa

Odpovedá

Doc. MUDr. Alexandra Bražinová, Phd., MPH,

**epidemiologička
z Ústavu epidemiológie
Lekárskej fakulty UK
v Bratislave a členka
neformálnej iniciatívy
slovenských vedcov
Veda pomáha –
COVID-19**

Prečo je dôležité sa očkovať

Prečo sa mám dať zaočkovať?

- Očkovanie je najspoľahlivejšia forma prevencie pred infekciou a vážnym priebehom ochorenia. Očkovaním chránime seba, svojich blízkych a ďalších ľudí. Je to spôsob, ako navodiť dlhodobu prirodzenú obranu organizmu proti ochoreniu COVID-19. Vakcína aktivuje v tele tvorbu špecifických protilátok a bunkovú imunitu, ktoré vás pomôžu ochrániť, ak budete v budúcnosti vystavený vírusu SARS-CoV-2.

Akú úroveň kolektívnej imunity potrebujeme, aby sme mohli fungovať ako predtým?

- Jediný spôsob, ako zastaviť pandémiu, je kolektívna imunita. Vďaka nej sú chránení aj ľudia, ktorí nie sú zaočkovaní. Aby sme ochránili aj tých, ktorí sa zo zdravotných či iných dôvodov nezaočkujú, je potrebné, aby sa zaočkovalo čo najviac ľudí, minimálne 70 – 75 % populácie.

Nestačí vybudovať kolektívnu imunitu prirodzene ochorením?

- Tento spôsob budovania imunity proti ochoreniu COVID-19 je nebezpečný. Môžete mať veľmi ťažký priebeh ochorenia, či dokonca zomrieť. Ak by ste aj mali ľahký priebeh ochorenia, môžete vírus šíriť medzi svojich blízkych, ktorí už také šťastie mať nemusia. Takýto spôsob budovania kolektívnej imunity by bol zároveň oveľa dlhší. Preto je vytvorenie imunity formou vakcíny najbezpečnejšou a najrýchlejšou voľbou, ako pandémiu ukončiť.

Bezpečnosť vakcíny, vedľajšie účinky a riziko nakazenia blízkych

Je vakcína bezpečná?

- Bezpečnosť každej vakcíny registrovanej Európskou liekovou agentúrou (EMA) bola testovaná na minimálne 30 000 ľudí v rôznych krajinách sveta. Verejne dostupné klinické dáta ukazujú, že ojedinele boli nahlásené vážne nežiaduce účinky a v mimoriadnych prípadoch aj úmrtia. Súvislosť ich výskytu v spojitosti s podaním očkovacej látky sa pravidelne vyhodnocuje.

Dá sa vakcíne veriť, aj keď bola vyvinutá tak rýchlo?

- Vedecké poznatky a technologický pokrok umožnili nadštandardne rýchly vývoj vakcíny. Vedci vychádzali z poznatkov, ktoré nadobudli dlhoročným skúmaním evolučne príbuzného vírusu spôsobujúceho infekčné ochorenia SARS. Existujúce technológie a overené metodiky, vďaka ktorým máme napríklad vakcínu proti hepatitíde B, boli použité pri vývoji britskej vakcíny. Niektoré COVID-19 vakcíny síce využívajú novú technológiu, tá je však podrobne skúmaná a zdokonalovaná už niekoľko desaťročí. Vďaka bezprecedentnému úsiliu vedeckej komunity, financiám vyčleneným na výskum a vysokému počtu dobrovoľníkov (minimálne 30 tisíc), ktorí sa zapojili do klinického skúšania, splnili vakcíny požadovanú úroveň bezpečnosti a účinnosti nevyhnutnú pre registráciu Európskou liekovou agentúrou (EMA). Do dnešného dňa nebola ani jedna vakcína, na ktorú vydala EMA povolenie, deregistrovaná z dôvodu preukázateľných vážnych nežiaducich účinkov.

Aké sú vedľajšie účinky vakcíny?

- Vedľajšie účinky sa nijako neodlišujú od iných vakcín. Medzi najčastejšie patria napr. bolesti hlavy, svalov, bolestivosť a opuch v mieste vpichu alebo zvýšená teplota. Väčšinou ustúpia v priebehu niekoľkých hodín, max. 1-2 dní. Vedľajšie účinky sú znakom toho, že vakcína funguje a telo si buduje imunitu. Aj keď môžu byť nepríjemné, je lepšie prekonať vedľajšie účinky z vakcíny než samotné ochorenie COVID-19, ktorého priebeh môže byť ťažký a v krajnom prípade môže skončiť aj smrťou.

Ako mám rozlíšiť, či sú moje príznaky vedľajšími účinkami očkovania alebo mám Covid?

- Po očkovaní môžete pociťovať únavu, bolesť či opuch v mieste vpichu, bolesť hlavy alebo mať horúčku. Tieto príznaky by mali do niekoľko hodín, max. 1-2 dní odznieť. Ak pretrvávajú, prípadne ich dopĺňajú iné respiračné príznaky, konzultujte stav so svojím lekárom.

Aká je účinnosť vakcíny a na akú dobu?

- Vzhľadom na to, že prví ľudia dostali druhú dávku len pred niekoľkými mesiacmi, na toto zatiaľ neexistuje presná odpoveď. Ako dlho imunita trvá a či bude potrebné opakované preočkovanie, nám povie ďalší výskum, ktorý práve prebieha. Z toho, čo doposiaľ vieme, v závislosti od veku a ďalších faktorov trvá imunita vo forme špecifických protilátok niekoľko mesiacov, bunková imunita však zrejme pretrváva dlhšiu dobu.

Je vo vakcíne Covid?

- Nie, vakcína živý vírus neobsahuje a nemôže preto spôsobiť ochorenie COVID-19.

Ak budem mať po očkovaní pozitívny test na COVID-19, je možné, že som sa nakazil pri očkovaní?

- Nie, vakcína živý vírus neobsahuje a nemôže preto spôsobiť ochorenie COVID-19. Ak máte pozitívny test na COVID-19 po očkovaní, znamená to, že ste sa nakazili od niekoho pred podaním očkovacej látky alebo medzi dvoma dávkami, ochorenie ste nedostali z vakcíny.

Ak sa zaočkujem, nie som potenciálnym rizikom pre nezaočkovaných?

- Nie, vakcína živý vírus neobsahuje, a preto nemôže spôsobiť ochorenie COVID-19.

Ak sa zaočkujem, môžem byť prenášačom Covidu? Musím stále nosiť rúško?

- Vakcína živý vírus neobsahuje, a preto nemôže spôsobiť ochorenie COVID-19. Človek sa stáva imúnnym voči COVID-19 približne po 10 – 14 dňoch od podania druhej dávky vakcíny. Dovtedy je stále možnosť infikovať sa, preto aj naďalej treba dodržiavať opatrenia ako doteraz: rúško – odstup – ruky. Zodpovedné správanie ale bude potrebné aj po zaočkovaní, až kým nedosiahneme potrebnú úroveň kolektívnej imunity.

Môžem po zaočkovaní ohroziť mojich blízkych, ktorí zaočkovaní nebudú?

- Nie, vakcína živý vírus neobsahuje, a preto nemôže spôsobiť ochorenie COVID-19. Človek sa stáva imúnnym voči COVID-19 približne po 10-14 dňoch od podania druhej dávky vakcíny. Dovtedy je stále možnosť infikovať sa, preto aj naďalej treba dodržiavať opatrenia ako doteraz: rúško - odstup - ruky. Zodpovedné správanie ale bude potrebné aj po zaočkovaní, až kým nedosiahneme potrebnú úroveň kolektívnej imunity.

Keď budem zaočkovaný a dám sa testovať Ag/PCR testom, nemôže byť výsledok falošne pozitívny?

- Nie. Vakcínou sa do tela nedostáva vírus, ktorý by bol detegovateľný. PCR test deteguje nukleovú kyselinu vírusu vo vzorke z nosohltanu. Antigénový test deteguje prítomnosť proteínu vírusu vo vzorke z nosohltanu (väčšina u nás používaných antigénových testov reaguje na N proteín vírusu). Po vakcinácii sa v našich bunkách v okolí vpichu vytvorí S (spike) proteín, ale nedostane sa do buniek v nosohltane, z ktorých sa berie vzorka na antigénový či PCR test. Plná imunitná odpoveď po vakcinácii sa vytvorí pár týždňov po 2. dávke vakcíny. Dovtedy je stále možnosť infikovať sa, preto je v prípade potreby vylúčenia infekcie COVID-19 vhodné dať sa testovať.

Aké môžu byť dlhodobé nežiaduce účinky?

- Bezpečnosť každej vakcíny bola testovaná na minimálne 30 000 ľudí v rôznych krajinách sveta. Verejne dostupné klinické dáta ukazujú, že ojedinele boli nahlásené vážne nežiaduce účinky a v mimoriadnych prípadoch aj úmrtia. Súvislosť ich výskytu v spojitosti s podaním očkovacej látky sa pravidelne vyhodnocuje. Do dnešného dňa boli vakcínou proti COVID-19 zaočkované desiatky miliónov ľudí a vakcína je naďalej považovaná za bezpečnú. Aj naďalej je neustále sledovaná a preverovaná nezávislou skupinou odborníkov. Ak by došlo k výskytu opakovaných závažných nežiaducich účinkov, vakcína môže byť upravená alebo jej podávanie pozastavené.

Proces očkovania a potreba testovania pred/po

Kedy na mňa príde rad?

- Tá očkovanie usmerňuje v 11 fázach, prehodnocuje sa podľa aktuálnej epidemiologickej situácie a dostupnosti vakcín. Spustením nového registračného formuláru sa zmenil spôsob prihlasovania. Pribudla rola čakateľa, ktorá umožňuje počkať si na uvoľnenie vybraného očkovačieho miesta a termínu v Čakárni. Termíny sú priradované podľa veku. Aktuálny stav, ktoré skupiny sa môžu na očkovanie registrovať, nájdete na <https://korona.gov.sk/vakcinacia/>.

Je potrebné očkovanie konzultovať s mojím lekárom?

- Nie, v prípade dobrého zdravotného stavu očkovanie so svojím lekárom konzultovať nemusíte. Pokiaľ sa liečite na konkrétne chronické ochorenia alebo silné alergie, prípadne ste tehotná alebo dojčíte, o vhodnosti očkovania sa poraďte so svojím lekárom.

Ako prebieha samotné očkovanie?

- Aktuálne schválené vakcíny pre očkovanie na Slovensku sa aplikujú injekciou do paže. Skladajú sa z dvoch dávok, pričom rozostup medzi dvoma dávkami je približne 3 – 4 týždne, v závislosti od konkrétnej vakcíny. Pri obidvoch dávkach budete zaočkovaný rovnakou značkou vakcíny.

Koľko trvá celý proces očkovania?

- Samotné očkovanie trvá približne 20 minút. Po vpichnutí očkovačej látky ostanete v určenom priestore 15 minút na pozorovaní. Druhá dávka vakcíny by vám mala byť podaná po 21 až 28 dňoch, v závislosti od konkrétnej vakcíny. Človek sa stáva imúnnym voči COVID-19 približne po 10 – 14 dňoch od podania druhej dávky vakcíny. Celý proces preto trvá približne 6 týždňov.

Ako sa môžem zaregistrovať na očkovanie?

- Formulár na registráciu je na webstránke korona.gov.sk a je prístupný pre skupiny obyvateľstva podľa Národnej stratégie pre očkovanie proti ochoreniu COVID-19.

Zaregistroval som sa, ale nemôžem prísť v tomto termíne. Ako môžem zmeniť termín očkovania?

- Zmenu termínu je možné nahlásiť cez registračný formulár: <https://vakcinacia.nczisk.sk/zmena>

Môžem sa ísť očkovať, ak som bol v kontakte s niekým, kto je pozitívny na COVID-19?

- Nie, aktuálne platné pandemické opatrenia a usmernenie hygienika platia pre všetkých a cesta na očkovanie nie je výnimkou. V takomto prípade musíte podstúpiť nariadenú karanténu a očkovanie odložiť do jej ukončenia.

Kedy je správny čas na druhé očkovanie?

- 28 dní v prípade vakcín Pfizer/BioNTech či Moderna a 10 týždňov pri vakcíne AstraZeneca, aby efekt prvej dávky netratil na účinnosti.

Treba sa medzi dvoma dávkami očkovania vyhýbať ľuďom, aby nedošlo k nákaze? Môžem sa medzi dvoma dávkami nakaziť?

- Aj keď riziko nákazy je nižšie už po prvej podanej dávke, je dôležité sa naďalej chrániť a dodržiavať odporúčané opatrenia (rúško – odstup – ruky). Aj po prvej podanej dávke očkovania je možné sa nakaziť ochorením COVID-19. Pri očkovaní človek nemôže mať žiadne zápalové ochorenia, preto v prípade nákazy na COVID-19 medzi dvoma dávkami je potrebné počkať minimálne týždeň pri bezpríznakovom priebehu ochorenia, dva týždne od ústupu príznakov a až potom absolvovať zaočkovanie druhou dávkou.

Treba si pred očkovaním urobiť antigénový alebo PCR test?

- Nie, aktuálne pred očkovaním žiadne testovanie podstúpiť nemusíte. Dôležitý je len aktuálne dobrý zdravotný stav, t. j. nemôžete mať v danom čase žiadne zápalové ochorenie či iné indikované choroby.

Budú mi pred očkovaním na mieste zisťovať, či mám Covid?

- Nie, žiadne testovanie pred očkovaním nie je povinné.

Je povinné absolvovať pred očkovaním protilátkové testy?

- Nie, žiadne testovanie pred očkovaním nie je povinné.

Bude sa musieť očkovanie po nejakej dobe (napr 2 rokoch) opakovať?

- Vzhľadom na to, že prví ľudia dostali druhú dávku len pred niekoľkými mesiacmi, na toto zatiaľ neexistuje presná odpoveď. Ako dlho imunita trvá a či bude potrebné opakované preočkovanie, nám povie ďalší výskum, ktorý práve prebieha. Z toho, čo doposiaľ vieme, v závislosti od veku a ďalších faktorov trvá imunita vo forme špecifických protilátok niekoľko mesiacov, bunková imunita zrejme ešte dlhšie.

Môžem počas očkovania proti COVID-19 byť zaočkovaný aj proti inému ochoreniu?

- Nie, odporúčame vyhýbať sa akýmkoľvek iným vakcínam minimálne 2 týždne pred aj po očkovaní proti COVID-19.

Budem sa musieť zúčastňovať testovania, aj keď už budem zaočkovaný?

- Testovanie na ochorenie COVID-10 sa nevzťahuje na osoby, ktoré sú minimálne 14 dní po očkovaní druhou dávkou vakcíny Pfizer/BioNTech a Moderna alebo 4 týždne po očkovaní prvou dávkou AstraZeneca.

Môžem priviezt' na očkovanie autom osoby, s ktorými nežijem v jednej domácnosti?

- V súčasnej epidemiologickej situácii je vhodné dodržiavať odstup od ľudí, s ktorými nežijete v spoločnej domácnosti.

Účinnosť vakcíny a trvanie imunity

Stanem sa imúnnym voči Covidu hneď po 1. očkovacej dávke?

- Človek sa stáva imúnnym voči COVID-19 približne po 10 – 14 dňoch od podania druhej dávky vakcíny. Dovtedy je stále možnosť infikovať sa, preto aj naďalej treba dodržiavať opatrenia ako doteraz: rúško – odstup – ruky. Zodpovedné správanie ale bude potrebné aj po zaočovaní, až kým nedosiahneme potrebnú úroveň kolektívnej imunity.

Ako dlho trvá imunita po očkovaní?

- Vzhľadom na to, že prví ľudia dostali druhú dávku len pred niekoľkými mesiacmi, na toto zatiaľ neexistuje presná odpoveď. Ako dlho imunita trvá a či bude potrebné opakované preočkovanie, nám povie ďalší výskum, ktorý práve prebieha. Z toho, čo doposiaľ vieme, v závislosti od veku a ďalších faktorov trvá imunita vo forme špecifických protilátok niekoľko mesiacov, bunková imunita zrejme ešte dlhšie.

Je pravda, že ak sa zaočkuje len 60 % populácie, vakcína nebude mať účinok a vírus sa môže ďalej šíriť?

- Pri zaočovaní 60 % populácie by mala incidencia šírenia ochorenia COVID-19 značne klesnúť, stále však pravdepodobne budú potrebné opatrenia limitujúce návrat do normálneho života, pretože sa stále budú vyskytovať jednotlivé prípady a ohniská. Jediný spôsob, ako zastaviť pandémiu, je kolektívna imunita. Aby boli chránení aj ľudia, ktorí nie sú zaočovaní, je potrebné dosiahnuť zaočovanosť u minimálne 70 až 75 % populácie.

Koľko ľudí musí byť zaočkovaných, aby sme sa mohli vrátiť do normálneho života?

- Jediný spôsob, ako zastaviť pandémiu, je kolektívna imunita. Vďaka nej sú chránení aj ľudia, ktorí nie sú zaočovaní. Aby sme ochránili aj tých, ktorí sa zo objektívnych zdravotných či iných dôvodov nezaočkujú, je potrebné, aby sa zaočkovalo čo najviac ľudí, minimálne 70 – 75 % populácie.

Aká je účinnosť vakcíny proti novým zmutovaným verziám vírusu (britskému, brazílskemu, juhoafrickému...)?

- Dostupné informácie ukazujú, že vakcína je účinná aj proti novým verziám vírusu. Zmutované verzie vírusu nie sú dôvodom sa nezaočkovať, a preto očkovanie aj naďalej odporúčame.

Bude vakcína účinná aj proti ďalším možným zmutovaným verziám vírusu?

- Dostupné informácie ukazujú, že vakcína je účinná aj proti známym mutáciám vírusu. Pri každom vzniku ďalšej novej mutácie sa účinnosť vakcíny bude preverovať.

Vakcíny dostupné na Slovensku

Aké máme na Slovensku k dispozícii vakcíny?

- Momentálne máme na Slovensku k dispozícii mRNA vakcíny od konzorcia BioNTech/Pfizer a od firmy Moderna, a tzv. vektorovú vakcínu od firmy AstraZeneca. Neskôr by mala pribudnúť aj vakcína od firmy Janssen a Sputnik V.

Zatiaľ sú na Slovensku využívané 3 vakcíny - od firiem Pfizer, Moderna a AstraZeneca.

- Zjednodušene povedané, vakcíny od Moderny a Pfizeru sa nelíšia v spôsobe, akým učia telo identifikovať a zneškodniť vírus a ochrániť telo pred ochorením. Obidve sú založené na princípe mRNA. Okrem mRNA vakcín sa začali používať aj tzv. vektorové vakcíny AstraZeneca. Z hľadiska bezpečnosti sú všetky vakcíny porovnateľne bezpečné. Z klinických testov vyplýva, že mRNA vakcíny sú účinnejšie ako vektorová vakcína AstraZeneca, no aj tá je vysoko účinná v znižovaní rizika ťažkého priebehu COVID-19, hospitalizácie a smrti na COVID-19.

Zmení vakcína moju DNA?

- Nie, ničoho takého sa netreba obávať. Vakcína obsahuje mRNA, ktorá sa od DNA líši. mRNA z vakcíny sa nemôže žiadnym spôsobom dostať do jadra buniek a prepísať alebo zmeniť vašu DNA.

Počul som, že vakcíny, ktoré si objednali niektoré krajiny, napr. Brazília, majú účinnosť len 50 %. Ako si môžem byť istý, že to nie je prípad vakcíny, ktorou ma zaočkujú?

- Na Slovensku sú podávané iba vakcíny, ktoré prešli prísnyim posudzovaním a registráciou Európskej liekovej agentúry (EMA), a preto je ich účinnosť aj bezpečnosť na vysokej úrovni.

Ktorá vakcína je vhodnejšia?

- Pre zdravie a bezpečie bežného človeka nie je dôležité, ktorým typom vakcíny sa nechá očkovať. Všetky u nás dostupné vakcíny majú podobnú bezpečnosť a účinnosť. Na Slovensku očkovanie prebieha podľa aktuálnej očkovacej stratégie, ktorá je prehodnocovaná v závislosti od epidemiologickej situácie a dostupnosti vakcín.

Môžem si vybrať, akou vakcínou ma zaočkujú?

- Pri očkovaní bude podaná aktuálne dostupná vakcína. Na Slovensku sú ale podávané iba vakcíny, ktoré prešli prísnyim posudzovaním a registráciou Európskej liekovej agentúry (EMA), a preto je ich účinnosť aj bezpečnosť na vysokej úrovni.

Ako súčasná vakcína reaguje na nové formy Covidu?

- Dostupné informácie ukazujú, že vakcína si aj naďalej udržuje svoju účinnosť aj voči novým verziám vírusu. Zmutované verzie vírusu nie sú dôvodom nezaočkovať sa, a preto očkovanie aj naďalej odporúčame.

Pre koho je očkovanie vhodné

Kto všetko by sa mal začkovať?

- V princípe zatiaľ každý dospelý človek od 18 rokov. Ak sa liečite na konkrétne chronické ochorenia alebo silné alergie, prípadne ste tehotná alebo dojčíte, o vhodnosti očkovania sa poraďte so svojím odborným lekárom. Od jesene by malo byť dostupné aj odporúčanie pre očkovanie detí.

Mám sa zaočkovať, ak mám protilátky?

- Áno, očkovanie má zmysel aj v prípade, že človek ochorenie COVID-19 už prekonal. Vzhľadom na to, že u každého je priebeh ochorenia individuálny a doposiaľ nemáme dostupné údaje o tom, ako dlho má človek po prekonaní ochorenia imunitu, očkovanie je najspoľahlivejšou formou prevencie, keďže zaisťuje bezpečnú mieru ochrany pre všetkých.

Mám sa zaočkovať, aj keď som COVID-19 už prekonal? Ak áno, po akom čase po prekonaní ochorenia?

- Áno, očkovanie má zmysel aj v prípade, že človek ochorenie COVID-19 už prekonal. Vzhľadom na to, že u každého je priebeh ochorenia individuálny a doposiaľ nemáme dostupné údaje o tom ako dlho má človek po prekonaní ochorenia imunitu, očkovanie je najspoľahlivejšou formou prevencie, keďže zaisťuje bezpečnú mieru ochrany pre všetkých.

Pri očkovaní sa odporúča odstup minimálne z týždne po prekonaní ochorenia (štyri týždne po nástupe infekcie, resp. príznakov alebo štyri týždne od prvého PCR pozitívneho výsledku u tých, ktorí sú bez príznakov).

Odporúčate vakcínu aj pre starých ľudí alebo je tam možné riziko kvôli vysokému veku?

- Seniori sú jednou z najohrozenejších skupín pre ochorenie COVID-19, preto je ich očkovanie mimoriadne dôležité. Z toho dôvodu sú očkovaní už po zdravotníkoch, ktorí sú v prvej línii. Osoby staršie ako 65 rokov, dokonca aj staršie ako 85 rokov boli súčasťou klinických skúšok pri skúmaní bezpečnosti a účinnosti vakcín. V tejto demografickej skupine nedošlo k žiadnym výkyvom voči ostatným sledovaným skupinám. U starších ročníkov bol dokonca badateľný miernejší priebeh vedľajších účinkov. Očkovanie preto pre seniorov odporúčame a apelujeme, aby ich k tomuto kroku motivovali a povzbudzovali aj príbuzní.

Mám sa zaočkovať, ak som alebo plánujem byť tehotná?

- Na túto otázku zatiaľ nie je jednoznačná odpoveď pre všetky dostupné vakcíny, odporúčame preto poradiť sa s vaším lekárom. Napríklad Americká vysoká škola pôrodníkov a gynekológov očkovanie pre tehotné odporúča.

Mám sa zaočkovať, ak aktuálne dojčím?

- Na túto otázku zatiaľ nie je jednoznačná odpoveď pre všetky dostupné vakcíny, odporúčame preto poradiť sa s vaším lekárom. Napríklad Americká vysoká škola pôrodníkov a gynekológov očkovanie aj počas dojčenia odporúča.

Pri akých diagnózach alebo pridružených ochoreniach sa očkovanie neodporúča?

- Očkovanie nie je vhodné pre osoby, ktoré mali v minulosti závažnú, život ohrozujúcu alergickú reakciu po akomkoľvek inom očkovaní. Vakcína sa neodporúča ani v prípade, ak trpíte poruchou krvácania alebo máte veľmi slabý alebo oslabený imunitný systém, napríklad z dôvodu závažnej infekcie. V prípade nejasností vždy konzultujte očkovanie so svojím lekárom.

Treba očkovať aj deti, a ak áno, od koľkých rokov sa očkuje?

- Aktuálne dostupné vakcíny sú určené pre dospelých a mladistvých od 16 rokov, ale na Slovensku je odporúčanie očkovať až od 18 rokov. Pri každom klinickom skúšaní vakcín sa vhodnosť pre danú demografickú skupinu posudzuje na testovanej vzorke. Pre vakcíny proti COVID-19 boli okrem dospelých dôležitou skupinou seniori a ohrozené skupiny obyvateľstva. Klinické štúdie na mladšej demografii aktuálne prebiehajú a odporúčanie pre mladšie ročníky bude časom doplnené.

#ZaockujemSa

ABY SME MOHLI...

OPĀŤ SPOLU KÁVIČKOVAŤ
V KUCHYNKE NAVŠTEVOVAŤ
SVOJICH KLIENTOV

zabaviť sa
s kolegami na večierku
BRAINSTORMOVAŤ
S KOLEGAMI NAŽIVO

MAŤ ISTOTU, CHODIŤ NA STÁŽE
A KONFERENCIE
ŽE NEPRÍDEME O PRÁCU
ZAHRAŤ SI PO PRÁCI S KOLEGAMI FUTBAL
UDRŽAŤ SI PRÁCU
A UŽIVIŤ RODINU

Viac overených informácií a odpovede na vaše otázky nájdete na www.ZaockujemSa.sk

ABY SME MOHLI...

...mať istotu, že neprídeme o prácu

Oveľa viac odpovedí na všetko, čo vás ohľadom očkovania môže zaujímať, nájdete na www.ZaočkujemSa.sk

#ZaočkujemSa

Túto príručku sme vám priniesli vďaka týmto partnerom:

#KtoPomozeSlovensku

